

Kelimeler, bağlaçlar, deyimler, tabirler, vb

ING. At least	bari	“hiç değilse”, “en azından” gibi karşılıkların yanı sıra.
ING. “You know,...”	Anlarsın/anlıyorsun ya, hani, yani, vb	Hep “bilirsin, biliyorsun” diye çevirmek yerine. Örn. 1) <i>I'm not happy with the situation but, you know, there isn't much I can do about it:</i> Durumdan memnun değilim ama, anlıyorsun ya, elimden de bir şey gelmiyor. 2) <i>What's the name of that guy on TV - you know, the one with the silly voice?:</i> TV’deki şu herifin adı neydi – hani şu komik sesli olanın?
ING. naturally	Haliyle	Sürekli “doğal olarak” demek yerine.
ING. "Me neither."	“Al benden de o kadar.”	Örneğin güçlü bir vurguyla söylenmişse.
ING. “No, thanks”	“Aman kalsın” veya “İstemem, eksik olsun”	Hep “Hayır, teşekkürler” demek yerine, bağlama göre bu tür alternatifler de kullanılabilir.
ING. recently, FR. récemment	yeni yeni	“Bu yakınlarda”, “geçenlerde”, “son zamanlarda” gibi karşılıklara alternatif olarak.
FR. tant mieux	ne âlâ	Örn. <i>Si l'on m'excuse, tant mieux pour moi, sinon je suis perdu:</i> Beni affederlerse ne âlâ, yoksa hapı yuttum.
ING. Otherwise FR. sinon	“yaptın yaptın, yapmadın...”	Örnek: "Borcunu bu ay sonu ödedin ödedin, ödemedin saklanacak delik ara."
ING. if not FR. sinon	hatta	Her zaman “yoksa, değilse” demek değil. Örn. <i>Some people find it very hard, if not impossible, to leave the country:</i> Ülkeyi terk etmek bazılarına çok zor, hatta imkânsız geliyor.
ING. "to happen to do something" Eski Yunanca (Attika) "tynkhanō"	-acağı/-eceği tutmak	Örn. <i>That day he just happened to be there on time:</i> O gün de tam vaktinde orda olacağı tuttu, iyi mi?
ING. “No problem”	“Ziyanı yok.”	Hep “Sorun/sıkıntı yok”, “Dert değil” diye karşılamak yerine bazen böyle de denebilir.
ING. White elephants	astarı yüzünden pahalıya gelen	<i>Parks like these raise a number of questions, and in India the immediate one is whether such ventures are huge steps toward becoming a "developed country" or a "global player," or whether they are simply white elephants:</i> Bu tür teknoloji parkları bir dizi soruya yol açıyor, ki Hindistan bağlamında bunların en başında da böyle girişimlerin "gelişmiş bir ülke" veya "küresel bir oyuncu" olma yolunda atılan büyük adımlar mı, yoksa <u>düpedüz astarı yüzünden pahalıya gelen</u> girişimler mi olduğu sorusu geliyor.
ING. boom	furya	<i>Visions, of course, are articulated all the time in corporate America and perhaps were never more consistently or extravagantly articulated than at the height of the dot.com boom in Silicon Valley, the event and place that served as a source for much of Naidu's own visionary inspirations:</i> Şirketler Amerikası'nda vizyon, kuşkusuz her daim üretilen bir şeydir; belki de en istikrarlı biçimde ve fütursuzca üretildiği zamanlar ise Silikon vadisi'nde nokta.com furyasının ayyuka çıktığı günler olmuştur. Naidu'nun vizyonunun ilham kaynağı da işte bu furyadır.

ING. always already	Oldum olası	“Zaten hep”e alternatif olarak. <i>The truth of venture science is always already under erasure; it is truth:</i> Girişimci bilimin hakikati oldum olası kendini geçersiz kılan bir hakikattir.
ING. to invoke	dem vurmak, bahis açmak	Örn. 1 <i>Two other arguments are invoked in support of the rule:</i> Kuralı desteklemek için iki argümandan daha bahis açıldı. Örn. 2 <i>Throughout his argument Lord Kingsland repeatedly invoked the principles of legal certainty and proportionality:</i> Savunması boyunca Lord Kingsland dönüp dolaşıp yasal kesinlik ve orantılılık gibi ilkelerden dem vurdu.
ING. to be welcome FR. être le bienvenu	başı üstünde yeri olmak	<i>Toutes les critiques sont les bienvenues:</i> Her türlü eleştirinin başımın üstünde yeri var.
ING. straitjacket	ateşten gömlek, sıkboğaz eden, darboğaz	“Deli gömleği”ne alternatif olarak.
ING. to be inscribed Fr. s’inscrire	nakşolmak, nakşedilmek	“Kaydolmak”, “yazılmak”a alternatif olarak. Örn. (...) <i>la réduction de la gestualité aux dimensions de la surface où elle trouve à s’inscrire:</i> jestlerin nakşedildikleri yüzeyin boyutlarına indirgenmesi
ING. hard	koyu, sıkı	<i>What if you take a hard modernist like Rothko:</i> Rothko gibi koyu/sıkı bir modernist...
ING. banal	harcîâlem	Pejoratif değil daha nötr bir anlamda kullanıldığında.
ING. simply	-den ibaret; düpedüz	“Basitçe” demek yerine. Örn. 1) <i>It is simply the best:</i> “Basitçe en iyisi” değil “Düpedüz en iyisi”. 2) <i>His pictures were simply commodities for sale:</i> Tabloları satılacak maldan ibaretti.
ING. to challenge	karşı çıkmak, itiraz etmek, sesini yükseltmek	Tek karşılığı “meydan okumak” değil.
ING. almost	az kalsın	"almost" hep "neredeyse" diye çevriliyor ama özellikle fiili niteleyecek şekilde kullanıldığı durumlarda (mesela <i>I almost fell off my unicorn</i>) "az kalsın" ifadesi daha iyi: "Az kalsın/az daha tek boynuzlu atımdan düşüyordum."
FR. dignité	paye	<i>Mais la dignité de philosophe n’allait commencer à lui être reconnue par le grand public que cinq ans plus tard, avec les discussions passionnées qui ont suivi la parution des Mots et les choses:</i> Fakat geniş çevrelerce kendisine filozof payesi ancak beş yıl sonra, <i>Kelimeler ve Şeyler</i> ’in yayımlanmasının ardından yaşanacak ateşli tartışmalarla birlikte bahşedilmeye başlanacaktı.
FR. sage ING. wise		Tek anlamı “bilge” değil, bazen Türkçeye “akıllı” diye çevirmek daha doğru: örn. <i>sage comme un serpent</i> “yılan gibi bilge” değil “yılan gibi/kadar akıllı”. Keza İng. <i>wise</i> da her zaman “bilge” demek değil: örn. <i>Donnie Brasco</i> filminde Al Pacino, çaylak mafya adamı kılığındaki FBI ajanına (Johnny Depp) nasihatte bulunurken <i>How much money did you give that guy? A wise guy never pays for his drinks</i> der: “Bir bilge adam asla içkilerine para vermez” değil “Akıllı adam içkiye para vermez”

FR. vertu ING virtue	meziyet, artı, olumlu yön	Konu ahlak değilse “erdem” demek yerine bu tür karşılıklar kullanmak daha doğru. <i>Örn.</i> Falanca kitabın en büyük erdemlerinden > meziyetlerinden biri filancanın bu terimi kullanırken neyi kastettiğini açıklamasıdır.
FR. plus ou moins	aşağı yukarı	Her zaman “az çok” olmuyor, bazen de “aşağı yukarı” vb demek gerekiyor.
ING. a whole ... FR. tout un ...	koca bir..	Örnek: <i>a whole tradition</i> “tüm/bütün bir gelenek”ten ziyade “koca bir gelenek” demek. “ <i>The whole tradition</i> ” olunca “bütün gelenek”.
Fr. malgré lui- même/elle-même	İstemeye istemeye, istemeden, istemeksizin	Türkçede “kendisine rağmen” karşılığı bir şey ifade etmiyor çoğunlukla. Bu tür karşılıklar daha uygun.
ING. contradiction/ contradictory in terms	kendi içinde çelişki(li)	
ING. only later	sonra sonra, neden sonra	
ING. close examination	mercek altına alma	
ING. Achilles' heel FR. le talon d'Achille	yumuşak karın	
ING. international community	uluslararası camia	

Cümle kuruluşları, dilbilgisel kuruluşlar, söyleyişler

Özgünü	Türkçesi	Örnekler / Açıklamalar
ING. "I couldn't wake up, you see."	"Uyanamadım da."	"You see" aslında açıklama yaparken kullanılır, cümle sonundaki "de/da"larımız gerekçe gösterirken konuşma dilinde yaygın kullanılıyor.
ING. "I don't want no money."	"Para mara istemiyorum."	Çift olumsuz bulunan cümleler ve başka yerlerde kullanılabilir.
ING. "I don't care how much it costs."	"Kaça patlarsa patlasın, umurumda değil."	Konuşma dilinde “Kaça patladığı umurumda değil” gibi girişik cümleli kuruluşlar yerine bu tür sıralı-bağlı cümleleri tercih ediyoruz. Yazı dilinde de uzun cümlelerde bu şekilde bölmek okunaklılığı artırıyor. Örn. 1) <i>They've got to remember that Louise isn't so terribly young any more: Louise artık çok genç değil, bunu unutuyorlar.</i> ¹ 2) “Ali zor gün dostunun nasıl olacağını hepimize gösterdi” yerine “Ali zor gün dostu nasıl olurmuş hepimize gösterdi” de denebilir. 3) “Öyle bir durumda kimi arayacağımı bilemedim” yerine “Öyle bir durumda kimi arayayım bilemedim” de denebilir.
ING. "That's the least of my worries."	"Ona gelene kadar sabah olur."	Bağlamına göre, gelişine göre.
ING. "The sobriety of Aristotle's work."	"Aristoteles'in yapıtındaki ağırbaşlılık"	"Aristoteles'in yapıtının ağırbaşlılığı" yerine (yani ilgi ekinin tekrarı önlemek için).
ING. "He seemed to like it"	"Sevmişe benziyordu"	"Gibi" tekrarıdan kaçınmak için.
ING. "I don't feel like eating."	"Yiyişim yok."	"Canım yemek istemiyor" gibi karşılıklara alternatif olarak.

¹ Kısaltılarak şuradan alındı: Ülker İnce ve Dilek Dizdar, *Çeviri Atölyesi: Çeviride Tuzaklar*, Can, 4. Baskı, 2019, s. 45.

ING. "If you know what I mean."	"Bilmem anlatabiliyor muyum."	Türkçede böyle deriz.
ING. if ve FR. si	Madem, madem ki	"If" ile, "si" ile verilen cümle daha önce bir veri olarak kabul edilmişse kalıbı "eğer" yerine "madem, madem ki" kullanılınca daha anlaşılır oluyor ifade. Örn. <i>If you have a complaint, write to the director</i> "Şikâyetin varsa müdüre yaz" doğru bir çeviri elbette, ama bağlama göre "Madem şikâyetçisin müdüre yaz" da denebilir.
ING. if I do (something)	... yaptığımda	If'in bazı durumlarda "eğer" yerine "when" karşılığı olarak çevrilmesi anlamı daha net veriyor: Örn: <i>I feel guilty if I skip my morning yoga</i> : Sabahları yoga yapmadığımda kendimi suçlu hissediyorum.
ING. the fact that... FR. le fait que	-ması/mesi	Bu tür kuruluşları "-ması/mesi gerçeği" diye çevirmek gerekmiyor, "-ması/mesi" diye çevirmek çoğu zaman yeterli. Bu yapının kullanılmasında amaç "bir gerçeği" (!) ifade etmekten ziyade, bir cümleyi bir başka cümle içine isim öbeği olarak yerleştirmek ve böylece cümlenin bir ögesi (nesne, vb) haline getirmek. Örn. 1) İngilizce edilgen çatı ile Türkçe edilgen çatının <u>çakışmadığı gerçeğine</u> > <u>çakışmadığına</u> dikkat çekmek istiyoruz. 2) <i>I haven't overlooked the fact that you actually created a teleportation machine</i> : Senin ışınlanma makinesi <u>yapmış olduğun gerçeğini</u> > <u>yaptığını/yapmış olduğunu</u> gözden kaçırmadım.
FR. pour	-ip/ip/up/üp	İki fiilin zaman içinde ardışıklığını anlattığı zaman "için" ya da "üzere" edatlarıyla değil bir zaaf-fille çevirmek gerekiyor. Örn. <i>Personne ne peut venir pour entrer entre toi et moi</i> : Kimse gelip seninle aramıza giremez.
ING. for/to FR. pour	diye	Hepsini "için" diye çevirmek gerekmiyor. Örn. <i>J'ai dit cela pour rire, et non pour vous fâcher</i> : Sizi kızdırmak için değil, gülelim diye söyledim.
ING ... is something, but ... is another ... FR. une chose... une autre	ayrı	"xxx bir şeydir, yyy ise başka şey" yerine "xxx, yyy ayrı şeylerdir"
ING. to insist on FR. insister sur		Evet "ısrar etmek", ama bir anlamı da "vurgulamak, üstüne basa basa söylemek, -e parmak basmak, üzerinde durmak"
FR. tout se passe comme si...	adeta	"Her şey sanki ... miş gibi" yerine "adeta" demek yeterli.
ING. would / wouldn't	Olsa ... yapar	Bu tür kuruluşlar Türkçede bir şart kipi istiyor: <i>I would/wouldn't...</i> Ben olsam yapardım/yapmazdım diye çevirmek daha iyi oluyor. ²
FR. ré-'li fiiller	Baştan, en baştan	Hep "yeniden" sözcüğü yerine, bağlama göre "baştan, en baştan" gibi başka sözcükler de kullanılabilir. Örn. <i>Si la connaissance scientifique reprend totalement, sur de nouvelles bases, la construction de la connaissance</i> : Bilimsel bilgi bilginin tesis edilmesini yepyeni temellere dayanarak <u>en baştan</u> ele alırsa...
ING. Let me/let us (do something)	-ayayım/ayalım	Her zaman "izin ver/verin" şeklinde karşılanması gerekmez. Örneğin "let me explain" diyalogun samimiyetine göre "bir saniye açıklayayım, dur da anlatayım, açıklayayım" diye karşılanabilir.
ING. To find (oneself) doing (something)	bir bakmışım.... yapıyorum	"Kendini bir şey yaparken bulma"ya alternatif olarak. Örn. <i>I found myself having more fun than I had had in years</i> : Bir bakmışım, senelerdir eğlenmediğim kadar eğleniyorum.

² Necmiye Alpay, *Türkçe Sorunları Kılavuzu*, Metis, 3. Basım, 2007, s. 266.

ABC

ING. to have FR. avoir	-sı var	<i>Have</i> 'li yapıları "sahip" diye çevirmek daha pratik oluyor, iyiden iyiye yerleşti bu karşılık ama "I have two brothers and a sister" gibi bir cümle "İki erkek kardeşe ve bir kız kardeşe sahibim" diye çevrilmez ki; Türkçede "İki erkek, bir de kız kardeşim var" deriz.
ING. all Fr. tout	Bütün, her, hepsi, herkes, her türlü	Tek seçenek "tüm" değil. Durumuna göre "Tümünü seç" yerine "Hepsini seç", "Tümüne gönder" yerine "Herkesi gönder" demek daha iyi oluyor.
ING. any		Olumsuz cümlelerde "hiçbir" demek gerekiyor. Örn. <i>I don't believe any of them is useful</i> : Hiçbirinin işe yarayacağını sanmıyorum. ³ Olumlu cümlelerde yeri geldiğinde "her şey" diye çevirmek gerekiyor. Örn. <i>Well, anything might be involved</i> : Valla, konu her şey olabilir.
ING. under Fr. sous		Bazen "döneminde", "koşullarında" ya da "+de/da" diye çevirmek gerekiyor. Örn. Under/sous Napoléon için "Napolyon döneminde" veya "Napolyon yönetiminde" demek olabilir. "Under capitalism" ise "kapitalizm koşullarında" veya kısaca "kapitalizmde" diye çevrilebilir. ⁴
ING. I think...	Galiba, herhalde; bana kalırsa, bence, vb	Tek karşılık olarak "sanırım" kullanmamak için.
ING. enough Fr. assez	Gayet, bir hayli, bayağı, vb	Hep "yeterince" demek doğru olmuyor. Örneğin <i>good enough</i> için "gayet iyi", "bayağı iyi" de denebilir.
ING. enough to FR. assez pour	-acak/ecek kadar	Örn. <i>"I cannot run fast enough to catch up to them."</i> "Onlara yetişmek için yeterince hızlı koşamıyorum" gibi bir şey yerine "Onlara yetişecek kadar hızlı koşamıyorum" diyoruz Türkçede.
ING. too ... to FR. Trop ... pour	-mayacak kadar	Örn. <i>He is too young to cheat on you. / Il est trop jeune pour te tromper</i> : "Seni aldatmak için çok/fazla genç" yerine "Seni aldatamayacak kadar genç".
ING. loser	bir baltaya sap olamamış, silik, bitik	Hep "ezik", "kaybeden" demek yerine.
ING. zamir-yüklemler		Örn. <i>"Can you pull it? - No, I can't. - Yes, you can!"</i> "Şunu çekebilir misin? – Hayır, yapamam. – Evet, yapabilirsin!" yerine "Şunu çekebilir misin? – Hayır, çekemem. – Pekâlâ çekebilirsin!" diye çevirmek daha iyi.
ING. not only ... but also...	Hem ... hem de... ... yanı sıra ... da	"Yalnızca/sadece ... değil, aynı zamanda ..."ya alternatif olarak. (Böyle çevrildiğinde <i>değil</i> 'den sonra <i>ama</i> kullanmak da Türkçe olmuyor hem.)
ING. I am sorry	Kusura bakma	Her zaman "Üzgünüm" anlamına gelmeyebilir. Çoğunlukla "kusura bakma", "özür dilerim" daha iyi alternatifler oluyor. Ölüm söz konusuysa "Başımız sağ olsun" olarak kullanılmalı.
ING. That's not fair	"Haksızlık bu."	"Bu adil değil" gibi zorlama bir çeviri yerine.
Ünlemler	Bunları da çevirmek gerekiyor.	Örneğin "oh" veya "oh?" şeklinde İngilizcede ifade edilenler Türkçede "aa" "yaa?" "hımm" "tüh" "hadi ya" "sahi mi?" "öyle mi?" gibi pek çok ifadeyle karşılanabiliyor.
ING. Why don't we ...?	yapsak ya	Örn. <i>"Why don't we go out tonight?"</i> için "Neden bu gece dışarı çıkmıyoruz?" yerine "Bu gece dışarı çıksak ya."
ING. Make sure		"Emin ol" demek çok yapay kaçıyor, duruma göre "sağla" ya da "unutma" gibi kullanımlara başvurulabilir veya hiç yer verilmeyebilir. "Make sure to close the door" için "Kapıyı kapatmayı unutma" diyebiliriz mesela. <i>"Teachers play a key role in making sure all students understand the importance of education"</i> cümlesinde de "Öğretmenler, eğitimin önemini öğrencilere aşılama da önemli rol oynar" şeklinde bir çeviri yapılabilir.

³ Necmiye Alpay, *a.g.y.*, s. 261.

⁴ Necmiye Alpay, *a.g.y.*, s. 266.